

ANLAŞMALI BOŞANMA VE BOŞANMA PROTOKOLÜ

*Bayram YÜKSEKKAYA**

1 – TANIM

Türk Medeni Kanununun madde 166/3. fıkrasında, anlaşmalı boşanma kurumu düzenlenmiştir.

“Evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu hâlde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanmaya hükmolunur. Bu hâlde tarafların ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz.”

Türk Medeni Kanununda yer alan bu düzenleme gereği olarak en başta belirtilmelidir ki, anlaşmalı boşanmanın olmadığı yerde, doğal olarak boşanma protokolü de bir anlam ifade etmeyecektir.

Boşanma protokolü, bir anlamda, hukukumuzda yer alan anlaşmalı boşanma kurumunun bir parçasıdır. Bu nedenle, boşanma protokolü hazırlanmış olmak, boşanma kararı verilmesi için gereklidir, ancak tek başına yeterli değildir.

* Avukat, Adana Barosu.

2 – ŞARTLARI

Anlaşmalı boşanma kurumu için gereken şartlar, şu şekilde sıralanabilir:

► Eşler arasındaki evlilik, en az bir yıl sürmüş olmalıdır. Sürenin başlangıç tarihi, nikah tarihi olarak tespit edilmelidir.

► Açılmış veya karşı tarafça kabul edilmiş bir dava olmalıdır. Eşler, anlaşmalı boşanma davasını birlikte açarak bu şartı gerçekleştirebildikleri gibi, birinin açtığı davayı diğerinin kabul etmesi durumunda da, bu şart gerçekleşmiş olur.

(!! Bu iki husus birlikte gerçekleştiği takdirde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılacaktır. Çoğu zaman bazı kişiler tarafından “şiddetli geçimsizlik” olarak boşanma sebebi dile getirilse de, kanunumuzda “şiddetli geçimsizlik” diye bir boşanma sebebi bulunmayıp, “evlilik birliğinin temelinden sarsılması” olarak belirtilen boşanma sebebinin bir alt unsuru olarak “şiddetli geçimsizlik” belirtilebilir.)

► Boşanma protokolü¹ mahkemeye sunulmalıdır. Her ne kadar kanun koyucu, doğrudan doğruya bir protokolden bahsetmemiş, “*tarafarca kabul edilecek düzenleme*”den bahsetmiş ise de, uygulamada “boşanma protokolü” yerleşmiş ve yerinde bir tabir olarak yer almaktadır.

Boşanma protokolünde, yer alması gereken düzenlemelerin, eksiksiz olarak kararlaştırılması gerekmektedir.

Boşanma protokolünde;

1) Boşanma konusunda, tarafların anlaşmalarını açıkça beyan etmeleri gerekmektedir.

2) 18 yaşından küçük çocuk veya çocuklar var ise, bu çocukların velayetinin hangi eş üzerine kalacağına tespit edilmiş ve bu konuda anlaşmaya varılmış olması zorunludur. Bununla birlikte, velayet kendisine verilmeyen eşin, küçük çocukla/çocuklarla nasıl bir kişisel ilişki kuracağı konusunda da, tarafların uygun göreceği bir belirleme yapılması, uygun olacaktır. Aksi takdirde, küçük çocukla, velayet kendisine verilmeyen eşin arasında kurulacak kişisel ilişkinin süre ve zamanına, hakim karar verecektir.

¹ Boşanma protokolü örneği için bkz. <http://yuksekkayalawoffice.com/index.php?page=doekueanlar>

3) Nafaka konusunda bir anlaşma sağlanmalıdır. Nafaka verilecek mi, verilecek ise kim, kimlere (eş, çocuklar) verecek, nafakanın miktarı ne kadar olacak, hangi aralıklarla verilecek gibi konularda boşanma protokolünde düzenleme yapılması gerekmektedir.

4) Tazminat konusunda yapılan anlaşma, protokolde yer almalıdır. Tazminat verilecek mi, verilecekse kim, kime, ne kadar tazminat ödeyecek konuları belirtilmelidir. Protokolden önce veya protokol sırasında, bu hususta bir ödeme yapılmış ise, bu ödemeye ilişkin belge, protokole eklenmelidir. Eğer bir tazminat ödemesi yapılacak ise, tazminatı alacak kişinin banka hesabına tazminat miktarı yatırılmalı, açıklama bölümüne de tazminat olduğu, hiçbir tereddüte yer bırakmayacak şekilde yazdırılmalıdır.

5) Evlilik birliği içerisinde elde edilen yahut ortak alınan mal varlığı var mı, var ise bu malvarlığı ile ilgili paylaşımın nasıl yapıldığı hususları da, protokolde ayrıntılı bir şekilde yer almalıdır.

6-) Yargılama giderleri ve varsa avukatlık ücretinin de ne şekilde ödeneceği hususu da, protokolde yer alması gerektiği kanaatindeyiz.

7) Her iki taraf da protokolü imzalamalı, mümkünse bu protokolün özgür iradeleri ile yapıldığına dair iki tanık da protokolün düzenlenmesi sırasında hazır bulundurulurken, protokolde iki tanığın da imzası bulunmalıdır.

Protokolde yukarıda belirtilen hususlar, muhakkak yer almalı ve hiçbir tereddüte yer vermeyecek, anlaşılır bir dille kaleme alınarak, protokol düzenlenmelidir.

► Mahkemeye sunulan protokolün, hakim tarafından onaylanması gerekmektedir. Hakim, bu aşamada düzenlenen protokolü hem şekil hem de esas açısından inceler.

Hakim şekil açısından protokolü inceleyerek, eksik bir husus olup olmadığına karar verir. Yukarıda belirtilen şartlardan birinin eksik olması durumunda, hakim protokolü kabul etmeyebilir veya tespit edilen eksikliklerin giderilmesini taraflardan isteyebilir.

Hakim esas açısından protokolü inceleyerek, imzaların taraflara ait olup olmadığını tespit edecektir. Eğer çocuk var ise, protokol düzenlenir iken çocuğun/çocukların haklarının korunup korunmadığı konusunda, hakimin duyarlı davranacağı unutulmamalıdır. Eğer çocuk/çocuklar açısından bir hak kaybı söz konusu olur ise, hakim protokolü bir bütün olarak ret edebileceği gibi, sadece protokolde yer alan ve çocukların haklarını düzenleyen maddenin değiştirilmesini de isteyebilir.

Aynı şekilde hakim, boşanmanın mali sonuçları üzerine de sıkı bir denetim yapmalıdır ve yapacaktır. Boşanma nedeniyle ortaya çıkacak mali sonuçtan kötü bir şekilde etkilenen tarafın haklarını korumak için hakim, mali sonuçlara ilişkin düzenlemeyi değiştirmek isteyebilir yahut bir bütün halinde boşanma protokolünü kabul etmeyebilir.

Bu hususlar göz önüne alınarak, boşanma protokolünün düzenlenmesi gerekmektedir.

► Taraflar, duruşma celsesine bizzat gelerek boşanmak istediklerini beyan etmeleri gerekmektedir. Boşanma beyanı ile birlikte tarafların sunulan protokolü de kabul ettiklerini beyan etmeleri gerekmektedir.

Bununla birlikte, hakimin bu beyana itibar etmesi, tarafların özgür iradeleri ile, hiçbir baskı ve tehdit altında olmadan boşanmaya karar verdiklerine ve mahkemeye sunulan protokolü imzaladıklarına kanaat getirmesi gerekmektedir.

3 – ANLAŞMALI BOŞANMANIN SONUÇLARI VE KARAR SONRASI YAPILACAK İŞLEMLER:

Mahkemece, boşanmaya karar verildikten sonra, hüküm fıkrası, taraflarca anlaşmaya varılan ve hakim tarafından kabul edilen protokole göre yapılacaktır. Bir anlamda taraflar, kendileri hakkında verilecek boşanma kararının sonuçlarını, düzenledikleri protokol ile belirlemiş olacaklardır.

Boşanma kararı verildikten sonra, hakim gerekçeli kararı yazarak, taraflara tebliğ etmektedir. Tebliğ süresi biraz uzun sürdüğünden, tarafların birlikte yahut avukatları marifetiyle kararı mahkeme kaleminden bizzat almaları, taraflara süre kazandıracaktır.

Gerekçeli karar taraflara tebliğ edildikten sonra, 15 günlük temyiz süresini beklemeleri gerekmektedir. Zira bu süre içerisinde, mahkeme tarafından verilen karar temyiz edilebilir.

(!! Kanuni düzenleme gereği, boşanma kararını, davayı açan taraf, boşanma hükmünü geçersiz kılacak bir şekilde temyiz edebilir. Bu temyiz sırasında, temyiz eden davacı, davadan feragat ettiğini/vazgeçtiğini beyan edebilir. Temyiz mahkemesi, temyiz eden davacının bu beyanına dayalı olarak, davadan feragat/vazgeçme nedeniyle, davanın bütün sonuçları ile birlikte ortadan kaldırılmasına karar verecek, böylece anlaşmalı boşanma davası süresince yapılan tüm işlemler (açılan dava, protokol, anlaşmalar vs.) yok sayılacaktır.)

Eğer taraflar, temyiz süresini beklemek istemezler ise, “*temyizden feragat ettiklerini*” bir dilekçe ile mahkemeye bildirerek, kararın kesinleşmesini sağlayabilirler. Bu işlem yapıldığı takdirde, 15 günlük temyiz süresi beklenmeyecek, mahkemenin verdiği boşanma kararı kesinleşecektir.

Kararın kesinleşmesinden sonra, kesinleşme şerhli bir şekilde karar, Nüfus Müdürlüğü'ne gönderilerek, nüfus kaydına boşanma hükmü işlenecektir.

4 – SONUÇ:

Anlaşmalı boşanma kurumu, hızlı işleyen bir kurumdur. Taraflar, çok kısa bir sürede, boşanmalarına karar verilmesini sağlayabilmektedirler. Günümüzde boşanmaların arttığı ve gün geçtikçe daha da fazlalaştığı bilinen bir gerçektir. Anlaşma olmadan görülen boşanma davalarının 1 yıl ve hatta daha fazla sürdüğü de ret edemeyeceğimiz bir vaka olarak karşımızda durmaktadır.

Bu nedenle, tarafların boşanmaya karar vermeleri söz konusuysa, evlilik birliğinin devamının sağlanması mümkün görünmüyor ise, evlilik birliğine devam edilmesi, ileride daha büyük sorunların çıkmasına sebebiyet verecek ise, tarafların anlaşmalı bir şekilde boşanmaları, daha doğru bir yoldur.

Zira bilindiği üzere, çekişmeli boşanma davalarında, aile sırrı olarak saklanması gereken hususlar açığa çıkmakta, tarafların aileleri, yakınları ve hatta komşuları boşanma davasında resmen bir kamplaşma sürecine girmektedirler. Bu tip olaylar, boşanmak isteyen çiftlere ve var ise müşterek çocuklara, hayatları boyunca unutamayacakları kötü anılar oluşturmakta ve daha da ötesi maddi ve manevi zarar vermektedir.

Son kertede boşanmaya karar veren çiftlerin, uzun zaman alacak bir süreçte, adliyelerde, mahkemelerde yaşanacak kötü olayları engellemek ve hiç yaşamamak için, aynı süreyi, boşanma protokolü üzerinde harcayarak, karşılıklı taviz ile anlaşmaya varmaları daha doğru, akılcı ve etik bir girişim olacağı kanaatindeyiz.